

სასწავლის დროს დაბრუნდა პოლიკონი კარნაუხოვის რაზმი. ეს რაზმი რაზმი ხანის დანაშაულები ყარაღაბი გაიგზავნა. გენერალმა ხანარსკომ რაზმს შრომისთვის მიდგომა გადაუხადა. კარნაუხოვმა თან მოიყვანა 180 აქლემი. აქლემები რუსის რაზმს რაზმი-ხანა დაუბრუნა. ეს აქლემები რაზმი-ხანის რაზმმა გაიტაცა.

გენერალ-გუბერნატორს განზრახვა აქვს ექსპედიცია გაგზავნოს ყარაღაბი. სათარ-ხანმა და ბაგრა-სანმა უარი განაცხადეს. ექსპედიციაში მონაწილეობას ვერ მიიღებთ.

თიერანი. მთავრობა შაჰის ხანის ძვირფას ნივთებს შაჰინ-შაჰის ბანკის შემწევობით ლიონის (პარიზი) ბანკში გაყიდეს. ჰეიქრობენ ამ ნივთების გაყიდვას.

თიერანი. შაჰად წამყფი სპარსეთს 27 აგვისტოს მიატოვეს, მის წასასვლელად გაცხარებული მუშაობა.

რუსეთის ელჩის თანადარწვებით გაიხსნა ზარაფხანა. ზარაფხანა გადაეცა სპარსეთის ახალ მთავრობას, რომელიც ამ მოკლე ხანში შედგება ფულის მოკრას.

მ ს მ ა ლ ე თ ი

სტამბოლი. ვაქრობა მრეწველობის მინისტრად ლაინინმა სომეხი დეპუტატი აღიარებინა.

სალონიკი. გუშინ, 26 აგვისტოს, ჩამოვიდა გენერალისიმუსი შაჰპულ-შეფეთ-ფაშა. ერთობა და პრაგმატიზმი კომიტეტის თანხმობით შესდგა კომისია, რომელსაც ახრად აქვს შეპირიფოს ფული კრისერის ასაგებად. ასეთივე კომისიები შესდგა ანდრიაპოლისა და ბრუსანში.

სტამბოლი. რადგანც ოსმალეთის მთავრობამ არ შეიწყნარა სიამოვნება პატრიარქის შუამდგომლობა, მსოფლიო ანუქეთ 7 სომეხს, ამიტომ პატრიარქი თანამდებობას თავს ანებებს. შესაძლებელია, გადადგეს მსოფლიო პატრიარქი. მიზეზი ის არის, რომ ოსმალეთის მთავრობამ და მოფლიო პატრიარქს უთანხმოება მოსდის. მაკლიონის ეკლესიის და ბერძენ ყმაწვილებს განათლების საკითხებში. საბერძნეთის განხეთქილი რწმუნებანი, პატრიარქი თანამდებობას თავს არ დაანებებს და დროებით რეზიდენციის მოსკოვში გადაიტანს.

ჯგვილ-ფაშა ალბანელების დასამშვიდებლად ერთი ბატალიონით და ტყვიის მტყარცნელებით დულოში წავიდა. ოსმალეთის მთავრობამ გადაყენა პრინცი გუბერნატორი. ამის შესახებ პრინციმ მთავრობამ დეპეჩით გასცა.

კონსტანტინოპოლის მოსულის მიდამოებში აჯანყებულა 10 ათასი ქურთი. ქურთები უკმაყოფილონი ყოფილან ეხლანდელი რეჟიმით.

ათინა საბერძნეთის ტახტის მეცკიდრე გერმანიაში წავიდა.

თიუვიზი. პერსი ფრენის დროს გამოურყვეველ მიზეზისა გამო ბობ-ლანთან ერთად მიწაზე ჩამოვიდა პერსი მფრენავი ლეფევი. ლეფევი რის იხე დაშავდა, რომ გარდაიცვალა.

ბერლინი. გუშინ 26 აგვისტოს, გაფრინდა ორიველი რატი. რატიკა 27 წუთით იფრინა.

კოპენჰაგენი. გუშინ, 26 აგვისტოს, დანიის გეოგრაფიულ საზოგადოებაში კუკა წაიკითხა მოხსენება თავის მოგზაურობის შესახებ. მთხსენების კითხვას, სხვათა შორის, დაესწრნენ მეფე, დედოფალი და სამეფო გვარის წევრები. გეოგრაფიულ საზოგადოების პრეზიდენტმა პრინციმა ხრისტიანმა კუკს მადლობა გადაუხადა და საზოგადოების სახელით გადასცა ოქროს მედალი.

ლონდონი. იუნიონგ ნიუსში დაბეჭდილია სენტჯონიდან (ნიუ-ფაუნდლენდი) გამოგზავნილი დეპეშა. დეპეშაზე ხელი უწერიათ პირს და მის მომხრეებს. ამათის სიტყვით კუკი ჩრდილოეთ პოლიუსზე არ ყოფილა, კუკს არ ჰქონებია ამ მოგზაურობისთვის საჭირო მასალები, კუკმა განზრახ არ სარჩია ჩრდილოეთ პოლიუსის გამოძვეველები მის მკრ დადებულ გზა და დასავლეთით წვიდა, რადგან იგი დარწმუნებული იყო, ტყვილადაც რომ ეთქვა ჩრდილოეთ პოლიუსზე ვიყავიო, გზის უტოლნარობისა გამო წინააღმდეგს მწელიდ თუ ვინმე დაუშტკუბდა.

ვენა. ქრისტიან-სოციალისტების საპრლაქტო კომისიამ დაადგინა იმუამდგომლოს, რომ უმაღლესადამტკიცებულ იქმნენ ავსტრიის უანდტაგის დადგენილებანი. ქვემო-ავსტრიის ლანდტაგის დადგენილებებს ახრად აქვთ, ქვემო-ავსტრიის უანდტაგის დადგენილებების ინტერესები. პარტია თხოულობს, თავი მიიანებოთ ჩხედილების წინააღმდეგ მმართველობის წინააღმდეგ. პარტიის მიზანია, რომ მიიანებოთ ჩხედილების წინააღმდეგ მმართველობის წინააღმდეგ. პარტიის მიზანია, რომ მიიანებოთ ჩხედილების წინააღმდეგ მმართველობის წინააღმდეგ.

ნიღობებს ახრად აქვთ, ქვემო-ავსტრიის უანდტაგის დადგენილებების ინტერესები. პარტია თხოულობს, თავი მიიანებოთ ჩხედილების წინააღმდეგ მმართველობის წინააღმდეგ. პარტიის მიზანია, რომ მიიანებოთ ჩხედილების წინააღმდეგ მმართველობის წინააღმდეგ. პარტიის მიზანია, რომ მიიანებოთ ჩხედილების წინააღმდეგ მმართველობის წინააღმდეგ.

ლონდონი. რეიტერის სააგენტომ ინდოეთის ნავთსადგურიდან პირის-გან დებეშა მიიღო. დებეშაში ნავთსადგამი, კუკის ცნობა, ჩრდილოეთი პოლიუსი აღმოვაჩინაო, სიმართლეს მოკლებული უნდა იყოს. კუკის ორი თანამგზავრი ესკომოსი ირწმუნება, ჩრდილოეთისკენ ძალიან ცოტა ვიპრეთ, ისე ცოტა, რომ მიწას ვხედავდითაო. ამასვე მტკიცებენ სხვა ესკომოსებიც.

მელილია. მთელი დღია განუწყვეტლივ იბრძოდნენ მავრები და ესპანელები. ესპანელებს არტილერიამ მავრები გააძევა.

რ უ ს მ ა თ ი

პეტერბურგი. გუშინ, საღამოს 6 1/2 საათზე, მოხდა გამოცდა პავროსტატ აპარატისა. კამარაში იხსნდნენ გენერალი კოვალესკის, სანა ალიტრის და მექანიკოსი პავროსტატე 400 მეტრის სიმაღლეზე ავიდა, რამდენიმე წუთ შემოავლო და ძირს დაეშვა. ის პავროსტატის ნაგებობის დაფრინვა. სატესტო მართვად კაპიტანი შაბოტი.

უმაღლესად დამტკიცდა ს. პეტერბურგის საბეჭდო-საბეჭდო სასამართლოს განაჩენი, რომლითაც პეტერბურგის ოლქის საინტენდენტო მდიონის თანამშრომელ რევიტორევის ბიოგრაფიკული მონაწილეობის მიხედვითა ჩადენილთვის მიესაჯა ჩამორთმევა პანაურთობის ჩინებისა, ორდენებისა და ყველა იმ უფლებების, რომელიც მინიჭებული ჰქონდა პირად თუ მდგომარეობით და ერთ წლით გამასწავლებელ რაზმში გაგზავნა.

მოსკოვი. საათს 15 წუთზე მოსკოვზე გაიარა სამიპროტორი მატარებელი, რომელიც ხელმწიფე თავის სახელობით ჟიროში მიმგზავრება. ხელმწიფე გასაფრად მატარებელს, სახსლის მიმართისა და ამალის თანხლებით და მიიღო რაბარტიკარის უფროსისა, გრადონაჩლიცისა და გუბერნატორისა; შემდეგ მიიღო სხვა-სხვა დაწესებულების წარმომადგენლები და სმშსბურის პირნი. გუბერნიის მარშლის თანამდებობის აღმასრულებელმა პურ-მარშალურმა, აუცილებელი, ლოლი-კური დასკვნა ჩვენის ისტორიულის ცხობრებისა.

საბეჭდო „მთის“ შეუპოვრობის, მთის თავგანწირულების უღიადესი მაგალითიც აღგოწერა, მთის თავი-სულფერის სიმბოლო, მთის „არწივის“ შამილის ხალხზე წარბეჭტი გაყენა და მომხიბვლელობაც თავისებურის ნიჭით დაგვიხატა. ჩვენთ ყველაზე უფრო გამწარებით ვგრძნობთ „ახალის ძალის“ უკუღმართი მნიშვნელობა მთისთვის. თუ ქართველობას „ერთობის სჯულიისა“ მინიჭებულება, ამათ ეს ხალხის მოსატყუებელი ტიკინაც კი არა ჰქონდათ, ისინი და მათი იმამი „შამილი“ გულის ხეთით და კენესით უკუგრძნობდა რუსებისაგან ქართველების მიზიდვას, რომელთანაც იმას სულით და გულით დახლოვება, შერგობება უნდოდა. მათ კარგად იცოდნენ, რომ „გაურები (რუსები) კაცისი-ელთა საერთო მტრები არიან, რადგანაც ცდილობენ, შეგუსრან იმათი ჩვეულები, ძალია, ჩაგდონ მდიდარი ადგილები ხელში და გააძლიან თავიანთ ხალხში“. ეს ხალხი ერთ დღეს ელოდა თავის იმამს და თავის თავისის ბედ-იბლის გარდაწყვეტას: „პირისხაზე რაღაცა ზრუნვა, რაღაც იღუმლებით სავსე სიჩვემე ეტყობოდა. არ მოისმოდარც ჩვეულებრივი ყოინი, არც მომეტებული ხმაურბა: აქ იყო სიჩვემე წყნარი და მოსაზრებელი, რომელიც აშკარად ამბობდა: „ადღეს თუ ხვალ უნდა გარდაწყვიტო-ვიყენეთ, თუ არა?“ ყველას ესმოდა, ყველა ჰგონობდა თავის მდგომარეობას, ყველა გზავდებოდა მომავლის ბრძოლისათვის და იცოდა, რომ აქ მართო უბრლო სროლა არ გაიმართებოდა და ექნებოდათ საქმე, რომელიც უნდა გადაწყვიტო, რაც უნდა დასჯდომოდა... დაგვიგვიგნებულყო ამ ადგილებში მარცხებულ ბატონად.

სათვის ფიქრითა და გრძობითა უხედეობდა ხალხი შამილს. ერთს მშვენიერ დილას ხალხს აუწყეს „მოლის, მოლისა“. ტყეში გაიხსნა „ლილა-პა-იალისა“ ხმა. ყველას თვლები მიეპურა ამ ხმარეს და გაფრთხილდა, სულ-გაქმნილი უკუგრძნდნენ იმ ხმარეს, საიდანაც სიმღერა მოდიოდა. ცოტა ხანში გაიარა და გამოინდა „შამილი, იმამი ჩვენისა და დაღესტნისა, რისხვის შემყრელი მტრითა, ერთგული და თავ-გადადებული მომეთა და მამულისათვის... ყმაწვილი ხალხი ამეცდრდა და რა თავისი საყვარელი მშობანბელი დინანა, მიეგება ცხენების ქენებით და თოვლის სროლით... შამილი შემოვიდა ხალხს, რომელიც კეთილი და ხმაურობით მიეგებენ; მიესალმნენ. ყველა უცინოდა, ყველა შესტროდა და თან შამილიც, დაქმყოფილებული ამგვარის მიღებით, სიამოვნებით ღმერთს ავედრებდა თავის ხალხს და მათი საქმის წარმართებაში მოყვანას, ისა ჰგონოდა, რომ ამ ხალხს უყვარს, ეს ხალხი ენობობა იმას და ისიც ხარობდა, როგორც ბედნიერი მშობელი“. მგვრამ მთა დაიმონეს. დამორჩილეს, მთის არწივი დასკრეს, მთას გვირგვინი მოჰხადეს, საქართველოს დიდებული დარაჯები გაუწყვიტეს, საქართველოს კორთები შეგუსრეს, მისი შეუღრეველი კენეი გაიარდვის და რამდენსამე საუკუნეში ქართველის ერის სისლით მოპოვებული თვით-არსებობა გააცოცხლეს. ყოველმხევე ან უკურნებლის წყლულით დაღდა ჩვენის

როლი მართვია; ხონანზე ეწერა: „სრულიად რუსეთის თვით-მტრობის—მასკოვის თავდაზნაურობისაგან“. ხანრობა გამგის უფროსმაც მართვა პურ-მარალი ამთვის წარწერით ხონანზე: „ადიდ ხელმწიფეს და რუსეთის განმანახლებელს—გუბერნიის უბოისაგან“. პურ-მარალით ხელმწიფეს წარუდგა კამეტა მამასალი-სი.—ვლენების წარმომადგენლებმა მეფეს მართავს სამხედრო-ადრესი ცხრა ნოემბრის კანონის გამოცემისთვის და გლენთ სასარგებლოდ მზრუნველობისთვის. მეფე გლენთს ესაუბრა. გლენთმა მეფეს კეთილი მგზავრობა ესურვეს. მეფემ მადლობა გადაუხადა. „ურთა“-ს მახილზე მატარებელი გაუდგა ვახს.

დეკანოზი იონანე ვოსტორგოვი არბეულ იქნა სამხედრო-ადრესი წევრის ამომრჩეველად სამღვდლოებისაგან.

ჩიანანი. სახელმწიფო საქმის წევრად ფიქრ-საგან აირჩიეს გუბერნიის წინამძღოლი დრა.შაბოტი.

პეტერბურგი. გარდაიცვალა პავტი-ქალი და მთარგმნელი ჩიუმანი.

სარატოვი. სოფელ ვარტოვკაში, სარატოვის მაზრაში, გაძარცვეს სახარისო დუქანი, დასტურეს ნიჭიერი და ერთი ქალი. გაიტაცეს 900 მადანი.

სიზანა. სოფელ კონკარში დაღვევრობისა გამო ეცვლსისაგან გადაიწვა გლეხების ძნა. დიწვეს ხარო ხალხისა და საქონლის სპეკული. გადაიწვა 300-მდე ხალი. ზარალი 100,000 მანეთს აღებებდა.

სევასტოპოლი. მაროსს შეეჭრეს, რომელსაც 1905 წლის არბულდობა მოინაწილეობა პარლამენტად, ორი წლით გამასწავლებელი რაზმში გაგზავნა მიესაჯა.

სამარა. დამის პირველ საათზე დიდრიცხოვანი ბრძოლა ყარაღაბისა თავს დაესხა ფესტეს, რომელიც 80,000 მანეთი მიჰქონდა. თავდასხმელები შეიარაღებული იყვნენ რევოლვერებითა და ყუბნარებთ. შეტყობის დროს მოჰყვანს სამი დარაჯი და მიმდებ დასტურეს ათი. თავდასხმელებმა გადასტურეს ტელეგრაფი, შეტყობნენ ორთულმავალზე და გაუღვენენ ვახს. ვახსი, სადგურე სოროსტანზე ჩამოხტნენ და მიიხალხნენ. მატარებელი უმაზინსტოლ უკან დაბრუნეს. ბიოგრაფიკული მონაწილეობის დადგენენ.

ს ო ლ მ რ ა

პეტერბურგი. დღე-ღამის განმავლობაში ხალხით ავად გახდა 15, გარდაიცვალა 4, საავადმყოფოში 292 კაცი.

არხანგელსკი. ანუქიკის მაზრაში ავად გახდა 4, გარდაიცვალა 2 კაცი.

იერი. საქვე ავადმყოფი მუშა აღმოჩნდა, რომელიც გარდაიცვალა. გამოირკვა, რამ ხოლმერთ იყო ავად.

კიევი ავად გახდა ერთი კაცი.
კიევი. გუნებურგში ავად გახდა 1 კაცი.
მოსკოვი. ეკატერინეს საავადმყოფოში მიიყვანეს ავადმყოფი, რომელსაც ხოლმე არ აღმოაჩინეს.

მეჩუფი პართული

ა. ყაზბეგი (ა. მოჩხუბარიძე).

იმ ხალხის შემწეებელ მდგომარეობასთან, რომელსაც ბოლო აღარ უჩანდა და ისე ფეხებს იმეგრებდა... დაგვრებული გრძობა წინააღმდეგობის თავს ჩენს, რასაკვირველია, და აი, ხალხი შეყრილია მოტყუებულისდა მოლორბულის მაშულის დასაცვლად. ყველას პირს სახეზედ ეტყობოდა ჩაუქრება, ქუხეარება; ეტყობოდა, რომ იმით ყრილობის საგანი მეტად აღლუვებდა: არც ჩვეულებრივი სიცილი და ხუმრობა, არც სიმღერა, არც ოხუნჯობა; არაყიკი, უმეტესი სპირიტუა ყოველ გვარ ყრილობისა, არსადა სჩანდა... ყმაწვილი მთიულებს აგრჩაით უფროსების მოსოვობით ალაგია იქ შეყრილიყვნენ. ყველა ამათანესებოდა ხელში რომელიმე იარაღი, რომელსაც ისე უღლიდნენ, სწმენდვდნენ და მართავდნენ, როგორც გულის საყვარელს. აგერ გამოჩნდა დეკანოზებიც დროშებით, რომელითაც შეიარაღებულნი მოსდევდნენ სიმღერით: „ეს ხმა იყო რაღაცა დიდებული, ვაქაკური, მაგრამ შემაწუხებელი, რომელიც შიგ გულის საძირკვლითგან მოსწყდებოდა და მალის ბანით გრგვინასავით გაიფლიდა“. მერე დაიწყო „დამწყალობინება“, რომლითაც ხალხის ერთ-ერთს ლოცუდნენ, მოლატატებს კი სწყველდნენ; ლოცულობდნენ, რომ ხალხს მტრებზე გამარჯვება მიანიჭებოდა. ყოველ ამ სიტყვაში სჩანდა საერთოდ ხალხის სურვილი, საერთო გულის ძებრა, გულის ნადლევი, რომელიც შეგუბებულიყო დალიდნის სატანჯველით, რომე-ლიც ვეღარაფერს დაემგზავრებინა, გადმოეხეთქა გარს შემოხლდული სიმაგრე და იეთის სიქარით მოსდებოდა მთელ ხალხს... საერთო ფიქრი, საერთო უბედურებისგან გასომხობილი ხმა, თითქმის ერთი ორად ამხნევებდა, იგულადებდა და ამაგრებდა იქ მყოფთა. მერე შეიქმნა ლაპარაკი საერთო უბედურების შესახებ. მეგობრულის მფარველობის ნაცვლად მოულოდნელი შემობა ყველას აშფოთებდა და მთი-ეღინ გულ ამოსკენილი გაიძახობდა: „გულ გვიწოდოდა ისინი, შენი კენესა-მე? ათასჯერ ყუაფილვართ გაპირებებში, მაგრამ ჩვენვე მოგვამოვრებთა თაუდან? იგინი იმეორებენ მასვე, რასაც ილია ჭავჭავაძის მოხვევა—ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნისო“. გამწარებულნი მონხვენი გაღასწყვეტენ, თავგანწირულ ბრძოლას დაადგენ. გადასწყვიტეს „რუსის ჯარს გზები ისე შეუტრან ფსანაურის ვიწროებში, რომ ვეღარც წინ წავი-172—179) ამგვარი წინააღმდეგობა არა ერთხელ მოაწუროდა ლის, თავის-სუფლებების მატარებელი მთის შვილს, არა ერთხელ დაუტყვილია შეუპოვარის ხმით: „არ იქმნების ეგა!.. გაესწყულებით და ეგ არ იქმნების! დედა შეერთოს ცოლად, ვინც თავი არ დააკლას ზედა... ან გაესწყუდეთ ან ჩვენსას არ დაანებებთა“. მაგრამ უღელვების ძალის შემბრძობა, საუკეთესო გმირებს უსპობდა, საუკეთესო გმირებს უსპობდა და სიკაცსლეს, სჩაგრადა მთიელს, „ლიდი ხანია, რომ ბედა ქართლის გარდაიწყვიტა გულმან ირაკლის“, გადაიწყვიტა იმიტომ, რომ ეს იყო

ფატალური, აუცილებელი, ლოლი-კური დასკვნა ჩვენის ისტორიულის ცხობრებისა. ყაზბეგმა „მთის“ შეუპოვრობის, მთის თავგანწირულების უღიადესი მაგალითიც აღგოწერა, მთის თავი-სულფერის სიმბოლო, მთის „არწივის“ შამილის ხალხზე წარბეჭტი გაყენა და მომხიბვლელობაც თავისებურის ნიჭით დაგვიხატა. ჩვენთ ყველაზე უფრო გამწარებით ვგრძნობთ „ახალის ძალის“ უკუღმართი მნიშვნელობა მთისთვის. თუ ქართველობას „ერთობის სჯულიისა“ მინიჭებულება, ამათ ეს ხალხის მოსატყუებელი ტიკინაც კი არა ჰქონდათ, ისინი და მათი იმამი „შამილი“ გულის ხეთით და კენესით უკუგრძნობდა რუსებისაგან ქართველების მიზიდვას, რომელთანაც იმას სულით და გულით დახლოვება, შერგობება უნდოდა. მათ კარგად იცოდნენ, რომ „გაურები (რუსები) კაცისი-ელთა საერთო მტრები არიან, რადგანაც ცდილობენ, შეგუსრან იმათი ჩვეულები, ძალია, ჩაგდონ მდიდარი ადგილები ხელში და გააძლიან თავიანთ ხალხში“. ეს ხალხი ერთ დღეს ელოდა თავის იმამს და თავის თავისის ბედ-იბლის გარდაწყვეტას: „პირისხაზე რაღაცა ზრუნვა, რაღაც იღუმლებით სავსე სიჩვემე ეტყობოდა. არ მოისმოდარც ჩვეულებრივი ყოინი, არც მომეტებული ხმაურბა: აქ იყო სიჩვემე წყნარი და მოსაზრებელი, რომელიც აშკარად ამბობდა: „ადღეს თუ ხვალ უნდა გარდაწყვიტო-ვიყენეთ, თუ არა?“ ყველას ესმოდა, ყველა ჰგონობდა თავის მდგომარეობას, ყველა გზავდებოდა მომავლის ბრძოლისათვის და იცოდა, რომ აქ მართო უბრლო სროლა არ გაიმართებოდა და ექნებოდათ საქმე, რომელიც უნდა გადაწყვიტო, რაც უნდა დასჯდომოდა... დაგვიგვიგნებულყო ამ ადგილებში მარცხებულ ბატონად.

სათვის ფიქრითა და გრძობითა უხედეობდა ხალხი შამილს. ერთს მშვენიერ დილას ხალხს აუწყეს „მოლის, მოლისა“. ტყეში გაიხსნა „ლილა-პა-იალისა“ ხმა. ყველას თვლები მიეპურა ამ ხმარეს და გაფრთხილდა, სულ-გაქმნილი უკუგრძნდნენ იმ ხმარეს, საიდანაც სიმღერა მოდიოდა. ცოტა ხანში გაიარა და გამოინდა „შამილი, იმამი ჩვენისა და დაღესტნისა, რისხვის შემყრელი მტრითა, ერთგული და თავ-გადადებული მომეთა და მამულისათვის... ყმაწვილი ხალხი ამეცდრდა და რა თავისი საყვარელი მშობანბელი დინანა, მიეგება ცხენების ქენებით და თოვლის სროლით... შამილი შემოვიდა ხალხს, რომელიც კეთილი და ხმაურობით მიეგებენ; მიესალმნენ. ყველა უცინოდა, ყველა შესტროდა და თან შამილიც, დაქმყოფილებული ამგვარის მიღებით, სიამოვნებით ღმერთს ავედრებდა თავის ხალხს და მათი საქმის წარმართებაში მოყვანას, ისა ჰგონოდა, რომ ამ ხალხს უყვარს, ეს ხალხი ენობობა იმას და ისიც ხარობდა, როგორც ბედნიერი მშობელი“. მგვრამ მთა დაიმონეს. დამორჩილეს, მთის არწივი დასკრეს, მთას გვირგვინი მოჰხადეს, საქართველოს დიდებული დარაჯები გაუწყვიტეს, საქართველოს კორთები შეგუსრეს, მისი შეუღრეველი კენეი გაიარდვის და რამდენსამე საუკუნეში ქართველის ერის სისლით მოპოვებული თვით-არსებობა გააცოცხლეს. ყოველმხევე ან უკურნებლის წყლულით დაღდა ჩვენის

ქართლის ვითარება

წინების ასასრულებლად მოდიან საბეჭდო-საბეჭდო მთიულები და მოსოვრობის მიმდევარი, იმამი-ხანის სიკოვობებზე, თავიანთ სამშობლო სოფლებში. ოსების სამრველობაში მშობრივი მოღვაწეა უმღვდლო მიკულეულის დასაფლავება. კარგა ხნის შემდეგ მომხრანდება ხოლმე მღვდელი და იქვე საფლავზე აუგებს ანდერძს და ასე იოლად მიდინ. ერთის სიტყვით, ხალხი თავის ანაბარა დადგებულა, იმისთვის არავინ იტყობს თავს, ოღონდ მიღვლენს რამა მის ცენ და თუ არ მისცენ, ამის წამალიც უკვე მონახულია—სტარქინეტი და მათი მოკვლევი მართახები... ხალხი, მოკლებული ყოველგვარ ხელმძღვანელობას, ცრუ-მარწმუნეობების მორევეში დასტურავს. ის მხოლოდ სახელს ატარებს ქრისტიანის, ნამდვილად-ქრისტიანულ-მარტოვად ქცეულია. მისი მესალმებელი, მისი ხელმძღვანელი და გზის მარწმუნებელი ისევეს მკითხავ-ქადაგალ და ცემული პირნი არიან. საქარისა რამელსამე ხეობაში ვინმე ქადაგალ დაეცეს, რომ მთელი მტხოვრებნი ძვინ-სასუქტე-პითი გარს შემოგვიგინენ, გულის ფანტალით მოსიბინან და მოწირვენი მიიღონ მისი პიფისებური აბა-უბდა. ერთ ასეთ ქადაგალ დაეცემულ გლეხის წყალობით დღეს მთელ დიდობას ახვის და ჯავა-ოსეთის ხეობაში, ვარდა საზოგადოდ მიღეს-ულ კვირა-უქმე დღეებისა, შემოღებულ იქნა კიდევ შემდეგ ყოველ-კვირული უქმე დღეები: ორ შაბათი, პარასკევი და შაბათი შუა დღის შემდეგ; ქადაგალ და ცემულ გლეხის მგვინებით ხალხს ორ-შაბათი დაურისებია, რომ დღებშია შობიერი წვიმა მოუვლინოს უსომო გლეხისაგან შეწყვეტულ ქინახელს, პარასკევი, რომ დღითაა აატილი იმავე ქინახელს გამადადურებელი სეტყვა. შაბათი შუადღე კი კვირა ძალიან ეს უქმე დღეების ხალხს უკვე დაიწერა და სადღეთობის დაკეთა-მეწრეთი უკვე აკურთხა, დადასტურდა, უმღვდლოდა, ორდ საკვირელო! ეს ახლად დაწესებული უქმეები პარტია ლიბების ხეობაშიც ვადგობენ, აქედან სხვა სოფლებშიც მოიპოვეს ნიადაგს და ამ სახით ჩვენი ყველაზე მთელ დედაბინის ზურგზე სახლის გათავისს თავის განსაკუთრებულ ღვთის-კეთილ-მსახურებით!

დალოცულია, ჩვენი დღის დედაბინები ისინიც სხვებთან ერთად არსებულ უქმეების შემკორებას თხოვულობდნენ, გარნა „მათი მარწმუნეული შრომით გლეხობა“, ში სიკრებელიყო, ახალ უქმეებს პირის სინოდის დაუკითხავადაც კი. მაგრამ თუ ეს გარეგნობა ჩვენს დედაბინებს კრის გული, პირველ მი ყველგან შემოსულ ქადაგაყულებს წინააღმდეგობა გაუწიეს (იმერეთში, კახეთში, სვანეთში, გურიაში და მთაში ყველაზე უფრო ძლიერ), ყველგან მოიწოდნენ მძვლის თვით-მშობლები და აღდგენა, მაგრამ ჩვენი ჰუდი აქ ისეთ ხელში იყო, რომლის ძალით ძლევდა ჩვენს დაღალულს, სასუსტებულს ხალხს ადარა შეეძლო. ამას გრძობდნენ „გამპირიბი“ კაცები და ზოგი მათგანი (როგორც სვიმონ ჩოგვაძევილი „ელგუჯაში“ ხალხს აფრთხილებდა, უნაყოფი სიხსლის ღვარს უშლიდა, ზოგი კი ამას თავის სასარგებლოდ იყენებდა და ახალ ძალას თავის შემწევობით ამავრებდა. „ქართველის შამილის“ წყალობით. დაიპყრეს ჩვენნი და დიდესტანი, დამორჩილეს მთა, ხოლო დანარჩენი კი (გურულებს, იმერლებს და სხვ) ხმლით და თოვით შეგვარეს ყოველივე უბედურება, რომელიც შეუღლებების აღშფოთებას*) ესოდა უცინოდა, ყველა შესტროდა და თან შამილიც, დაქმყოფილებული ამგვარის მიღებით, სიამოვნებით ღმერთს ავედრებდა თავის ხალხს და მათი საქმის წარმართებაში მოყვანას, ისა ჰგონოდა, რომ ამ ხალხს უყვარს, ეს ხალხი ენობობა იმას და ისიც ხარობდა, როგორც ბედნიერი მშობელი“. მაგრამ მთა დაიმონეს. დამორჩილეს, მთის არწივი დასკრეს, მთას გვირგვინი მოჰხადეს, საქართველოს დიდებული დარაჯები გაუწყვიტეს, საქართველოს კორთები შეგუსრეს, მისი შეუღრეველი კენეი გაიარდვის და რამდენსამე საუკუნეში ქართველის ერის სისლით მოპოვებული თვით-არსებობა გააცოცხლეს. ყოველმხევე ან უკურნებლის წყლულით დაღდა ჩვენის

* იხ. „მთიანეთი“, N 188.
 *) „მთიანეთი“ გვ. 294—298.

